05/12/2018

Екзарх Антим: „Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов свободен живот!“

По повод годишнина от смъртта на видинския митриполит и български екзарх Антим I се състоя научна конференция в гр. Видин. Конференцията бе открита от Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Даниил. На конференцията присъстваха Великотърновски митрополит Григорий, Неврокопски митрополит Серафим, Врачански митрополит Григорий както и Адрианополски епископ Евлогий, игумен на Рилската св. обител, Великчки епископ Сионий, игумен на Троянската св. обител и архим. Самуил, игумен на Бачковската св. обител, архим. Василий, протосингел на Софийска св. митрополия.

Научната сесия започна с доклад на доц. д-р Павел Павлов от Богословския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Доклади изнесоха и гл. ас. д-р Росен Русанов, преподавател по История на

Църквата, Православен богословски факултет на ВТУ „Св. Кирил и Методий“ на тема: „Екзархийско служение (1872 – 1877) – личен принос на Екзарх Антим за полагане основите и утвърждаването на Българската екзархия“, проф. д.и.н. Вера Бонева, преподавател по история на България, УНИБИТ на тема: „Екзархийско служение (1872 – 1877) – ролята на Екзарх Антим за Освобождението на България“, ик. д-р Йордан Василев на тема: „Повторно служение на Видинската митрополитска катедра и обществена дейност на Екзарх Антим в периода 1878 – 1888 г.“, Невен Илиев, Регионален исторически музей на тема: „Видин и видинчани за Екзарх Антим I“.

Всички доклади ще бъдат издадени в сборник от Видинска св. митрополия.

Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Даниил откри конференцията със приведствено слово:

Ваши Високопреосвещенства,

Ваши Преосвещенства,

Всечестни отци,

Уважаеми г-н Ценков, кмет на община Видин,

Уважаема г-жо Георгиева, областен управител на област Видин,

Уважаеми участници в научната конференция,

Уважаема проф. д.и.н. Вера Бонева,

Уважаеми доц. д-р Павел Павлов,

Уважаеми гл. ас. д-р Росен Русанов,

Ваше Високоблагоговейнство иконом д-р Йордан Василев,

Уважаеми г-н Невен Илиев,

Уважаеми гости,

Обични в Господа братя и сестри,

Псалмопевецът възглася: „Благословен е идещият в името Господне“, затова и за мен е истинска радост и чест да Ви приветствам: Добре дошли на всички Вас, които Господ е събрал да бъдем заедно през тези дни, за да почетем паметта на приснопаметния Български Екзарх и Видински митрополит Антим

I, в светите богослужби и възпоменателни събития днес и на утрешния ден, да се утешим в православната ни вяра, да сподели и да се насладим на Божия мир помежду ни.

Настоящата научна конференция е начало на възпоменателните чествания по случай 130-та годишнина от блаженото упокоение на Екзарх Антим. За участие в нея поканихме утвърдени изследователи на нашата църковна история и на личността на Екзарх Антим, на неговия богат и наситен с важни исторически събития живот, на неговото многостранно и плодотворно служение. Счетохме за нужно да включим едно по-внимателно припомняне на дейността и служението на първия Български Екзарх, защото според нас, в днешната ситуация, в която се намира нашата родна Българска православна църква, както по отношение на вътрешния църковен живот в нея, така и по отношение на текущи събития в Православната църква изобщо, в страната ни и по света, всички ние – съвременните православни християни, членове на св. Църква, имаме много какво да научим, да се поучим, да обикнем у многозаслужилия първойерарх, държавен мъж, общественик и човек с будна християнска съвест и родолюбие българин. По този начин действително можем да извлечем полза за себе си, не само като се поучим, но и като се приобщим към многоразличните Христови благодатни дарове, на които приснопаметният наш пръв Български Екзарх е станал избран съсъд чрез своя живот и саможертва.

Първата поука, която лично за нас е и добродетел, и заради която досточтимият наш Екзарх и предшественик на Видинската митрополитска катедра е така близък на сърцето ни и за която вярваме, че той ходатайства пред Бога и всички ние да придобием, е неговото евангелско отречение от себе си, възприемането на кръстовете, които Господ му възлага в служението му на Православната ни църква, народа и Отечеството ни, както и добросъвестното и усърдно следване на Господа до последния си дъх. И това е първото условие, което Господ е установил, за да бъдем Негови ученици.

Това отричане от себе си и пълна отдаденост на служението на Господа и на светата Църква се наблюдава в целия му жизнен път от поемането върху себе си на монашеските обети, по време на светското и духовното му образование, народната школа в Куручешме, богословското училище в Халки, учителстването му в Смирна, обучението в Одеската семинария и Московската духовна академия, в клирическото му служение, като ректор на семинарията в Халки, като титулярен епископ на Преславската епархия, при различните антиеретически мисии за борба с ширещата се католическа

протестантска пропаганда, в служението му на Видински митрополит, след това на пръв Български Екзарх, при заточението му, като председател на Учредителното и Първото Велико народно събрание, повторното служение на Видинската митрополитска катедра, до последния си дъх – през всички тези години в служба на светата Църква, на народа си и на Отечеството той се проявява като изряден духовник, който извършва със страх Божий и всеотдайно своето служение.

Словото Божие ни учи, че началото на мъдростта и на всяка добродетел е страхът Божий и ако у Екзарх Антим тази добродетел се проявява във всяко едно негово действие, не е чудно, че тя дава толкова обилен духовен плод у него – той е живял с пълната мяра на любовта, според казаното от Господа – „никой няма любов по-голяма от тази да положи душата си за своите приятели“.

Тази любов се проявява със самоотвержена сила особено в дейността му за извоюването, отстояването и утвърждаването на самостойността на поместната ни Православна църква в лицето на Българската Екзархия. Като пастир, отговорен за поверения му Божий народ, той не е могъл да бъде безучастен към духовните щети които търпи народът. В своето знаменито послание след избирането му за екзарх той пише: „Денем и нощем ще се грижим да представим православната и правоправяща наша Българска църква чиста, неимуща скверни или порока, свята в любовта, непорочна в поведението си. Тъй само ще можем да я утвърдим и тъй ще достигне тя да участва и словом и делом в ежедневния живот на Вселенската православна църква, погледите на която днес са обърнати към нас и от нас зависи да покажем благоразумно, че ние сме нейни чеда, не отделни членове от тялото й, нейни защитници, достойни за нейната любов, достойни за нейното благословение, достойни за нейната симпатия“. (Патр. Кирил с.468 – 469). Такава е била програмата на Екзарха за възстановената Българска църква и той се стреми да следва тази програма през годините на своето първосветителско служение.

Историята помни думите на Екзарх Антим: „Ще бъда блажен, ако с моята саможертва възкръсне България за нов свободен живот!“. В тежките дни след Априлското въстание Екзарх Антим самоотвержено се застъпва за своя народ – пише протести, осведомява посланиците на великите сили за жестокостите при потушаване на възстанието, изпраща специална делегация, която да осведоми европейските държави за случилото се, отказва да участва във Великото народно събрание в началото на 1877 г. С всичко това той допринася за Освобождението на България.

С участието си в Учредителното събрание като негов председател, Екзарх Антим се превръща в един от строителите на съвременна България. тогава, когато държавата и някои политици се опитвали да установят законодателен контрол върху вътрешния живот на Църквата, бившият Екзарх твърдо се противопоставил. По този повод Екзарх Антим пише до Екзарх Йосиф следното: „Църковната йерархия е поставена от самаго Спасителя за страж на Църквата. Тя е длъжна винаги със слово и дело да отблъсква всичко, което може да принесе вреда и да ограничи действието и свободата на Църквата... Тя е длъжна строго да изпълнява, съгласно с положителните църковни постановления, всички обязателни за нея действия и винаги да пази и защищава правото и свободата на Църквата, в каквото и да бъде господарство и господарствено управление. В българската йерархия, Ваше, блаженство, стоите на първо място, следователно с отблъскването на самопроизволните проекти на господина министъра от Ваше блаженство и налагане запрещение върху промяната на Привременните правила за черковното управление. Йерархията при своите канонични действия никога не трябва да се страхува от человечески заплашвания, като има винаги предвид изречението на Спасителя: „Не всяк глаголай ми: Господи, Господи, внидет в царствие небесное, но творяй волю Отца моего, иже ест на небесех“. (Мат. 7:21)“ (Патр. Кирил, с. 845-846).

Обични в Господа братя и сестри,

Личността на дядо Антим е резултат от постепенно и последователно духовно развитие. Преминал през най-великото духовно училище – манастирското общежитие в Градината на Пресвета Богородица – Света гора, получил отлично богословско образование в Богословската училище на о-в Халки, през Московската духовна академия под благотворното влияние на свети Филарет Московски, който го ръкополага за йеромонах – през всички етапи на своето духовно съзряване, бъдещият Екзарх е бил пример за подражание. И неговият труд не е бил напразен, според думите на Апостола:

„Братя мои възлюбени, бъдете твърди, непоколебими и напредвайте винаги в делото Господне, като знаете, че трудът ви не е напразен пред Господа“. (1 Кор. 15:58). Плод на този негов труд е Българската Екзархия, чийто наследник е Българската православна църква – Българска патриаршия. Плодове от трудовете на дядо Антим виждаме и в нашата богоспасяема Видинска епархия, за която той положи също немалко грижи.

Пред нас днес стои въпросът: какво дължим на дядо Антим, какво се иска от нас, наследниците и чедата на Негово Блаженство Екзарх Антим Първи?

Най-верен и пълен израз на нашата почит към него ще бъдат нашите дела. Не бива да забравяме, че без неговата саможертвена любов и без трудовете на дейците на нашата църковна независимост, днес едва ли щяхме да имаме автокефална Българска православна църква. Но Бог благоволи да ни дари с истински отци, с духовни пастири, които положиха душите си и вложиха живота си в основите на нашата църковна и народна свобода. И по техните молитви ние трябва да продължим делото им, което е дело на спасението, дело на Църквата Христова на земята, за да се причисли и нашият народ към „спасените народи“ (Откр. 21:24), та така да изпълним завета и съкровеното желание на приснопаметния пръв Български Екзарх и Видински митрополит Антим.

Вечна и блажена да бъде паметта на Негово Блаженство Екзарх Антим Първи! Молитстваме за успешна и ползотворна конференция!

Снимка: bg-patriarshia